

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

План

Основи дидактики дорослих

Основні принципи освіти дорослих

Характеристика процесу навчання дорослих

Соціально-педагогчні аспекти змісту освіти дорослих

Методи та організація навчання дорослих

Література:

1. Архипова С. П. Основи андрагогіки : навчальний посібник. Черкаси-Ужгород : Мистецька лінія, 2002. 184 с.
2. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ : ШООД НАПН України, 2016. 265 с.
3. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.
4. Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи : монографія / за заг. ред. Н. Г. Ничкало, І. Ф. Прокопенка. Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 546 с.
5. Сучасні технології освіти дорослих : посіб. / авт. кол.: Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко, Л. Є. Сігаєва, С. В. Зінченко, О. В. Баніт, Н. І. Дорошенко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 182 с.

Спираючись на ваші уявлення та знання, на ваш власний досвід, сформулюйте:

- а) відмінність дорослого учня від учня-дитини;*
- б) особливості організації процесу навчання стосовно дорослих учнів;*
- в) функції андрагога і дорослого учня*

Особливості дорослого як учня

- 1) усвідомлює себе самостійною, самокерованою особистістю та критично ставиться до будь-яких спроб керувати ним, навіть якщо вголос цього не висловлює
- 2) накопичує великий запас життєвого, соціального та професійного досвіду, який формує його світогляд і з точки зору якого він оцінює будь-яку інформацію, що надходить
- 3) мотивація до навчання полягає у прагматичному підході — він прагне за допомогою навчання вирішити свої життєві проблеми (кар'єра, спілкування, розвага тощо)
- 4) прагне невідкладного застосування отриманих знань або отримання невідкладного задоволення від самого процесу навчання
- 5) сприйняття супроводжується емоційною оцінкою інформації, при цьому мозок прагне «заблокувати» будь-яку інформацію, що супроводжується негативною емоцією (навіть якщо це просто відчуття голоду, незручний стіл/стілець чи нестача свіжого повітря)

Робота з групою дорослих має будуватися так, щоб замість пасивного слухання **учні діяли, включаючись безпосередньо до освоєння компетенцій.**

Монолог замінюється діалогом.

Викладач - не передавач знань, а майстерний організатор і психолог, який залучає групу до активної взаємодії, що веде до ефективного результату.

Дидактика (з грецьк. *didakticos* – той, хто навчає і *didasko* – той, хто вивчає). Дидактика виявляє закономірності, принципи навчання, завдання, зміст освіти, форми та методи викладання та навчання, стимулювання та контролю у навчальному процесі, характерні для всіх навчальних предметів, на всіх вікових етапах навчання.

Предмет дидактики дорослих включає теорію навчання та самоосвіти дорослих.

Дидактика дорослих вирішує **завдання** з'ясування специфічних для даної аудиторії принципів, цілей, змісту освіти, методів, форм та засобів навчання, дослідження та пояснення процесів, що відбуваються під час навчання, розкриття оптимальних умов їх реалізації, а також розробки інновацій та їх впровадження в організацію процесу навчання, навчальних систем та технологій.

Основні категорії дидактики дорослих

Викладання – діяльність тих, хто навчає

Навчання – свідомо та несвідомо, цілеспрямована та довільна, у спеціальних формах та неорганізована діяльність тих, хто навчається з придбання відомостей та якостей

Той, хто навчається (дорослий учень, стажер) – суб'єкт навчання, усвідомлює власну відповідальність, необхідність власного постійного розвитку, активно залучений до процесу формування цілей та організації, мотивації навчально-пізнавальної діяльності, а також до відбору необхідного йому змісту наукових знань, умінь та навичок, в організацію діагностування.

Той, хто навчає - "викладач", "тьютор", "андрагог", "організатор навчання", "агент впливу", "інструктор", "консультант", "наставник" та інші.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ ДОРΟΣЛИМ ЛЮДЯМ

ПРИНЦИП РІВНОСТІ

- викладач такий самий учасник обговорення питання, як і всі інші, припускає, що інформація може обговорюватися і піддаватися сумніву
- у кожного дорослого учня є життєвий досвід, до якого він може апелювати і неважливо, що думка може бути виражена не науковими термінами, а простими словами - для дорослого не стільки суттєві формулювання, скільки важливо зрозуміти і прийняти почуте

АКТИВНА ТВОРЧІСТЬ

- не тому, що так «веселіше», а з метою створення відповідної атмосфери, підготовки мозку для прийняття нового знання та свіжих ідей
- доросла людина засвоює 20% того, що чує; 40% того, що чує та бачить; 60% того, що бачить, чує та обговорює; 80% того, що намагається придумати та зробити самостійно
- в ідеалі будь-яке нове для дорослих знання має не просто обговорюватися, а самостійно формулюватися, що неможливо зробити без використання інтерактивних методів навчання

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ ДОРΟΣЛИМ ЛЮДЯМ

ОРІЄНТАЦІЯ НА ОСОБИСТІТЬ

- при особистісному підході викладач має бути готовим до того, що в процесі навчання його слова чи методи можуть викликати неприйняття, роздратування та нудьгу. Треба навчитися поважати і таких учнів просто тому, що вони – дорослі самостійні люди та домашні турботи, проблеми на роботі можуть бути сьогодні важливішими за тему заняття
- треба намагатися зрозуміти та допомогти надалі адаптуватися до активного процесу на уроці

КОМФОРТНІСТЬ

- комфортний темп заняття – одне з ключевих понять успіху
- невеликі перерви, розминки, доречні жарти (на професійні теми) допомагають зняти напругу та створити відчуття внутрішнього комфорту
- дорослому для рефлексії необхідна пауза, тому коротка перерва, можливість обмінятися думками - недаремно втрачений час, навпаки, пауза допоможе групі засвоїти набагато більше, ніж лекція без перерви
- створена на уроці атмосфера радості, позитивні емоції – часто чи не єдине, що згадується через роки

Андрагогічні принципи навчання

- Пріоритет самостійного навчання
- Принцип спільної діяльності
- Принцип опори на досвід учня
- Індивідуалізація навчання
- Системність навчання
- Контекстність навчання
- Принцип актуалізації результатів навчання
- Принцип елективності навчання
- Принцип розвитку освітніх потреб
- Принцип усвідомленості навчання

Функції викладача і дорослого учня

Викладач

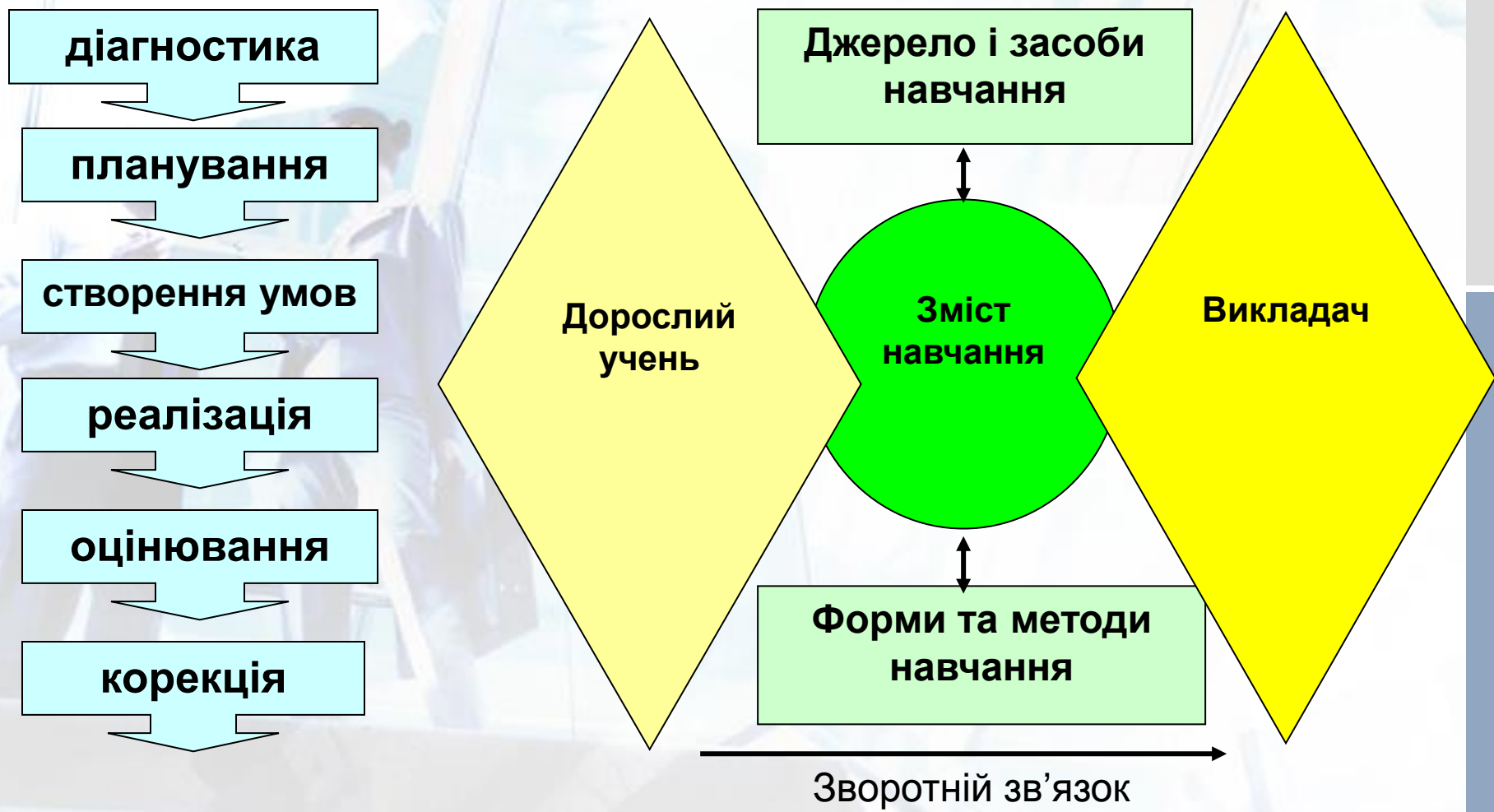
- Експерт в галузі технологій навчання дорослих
- Організатор спільної роботи з дорослими учнями діяльності
- Наставник, консультант, натхненник дорослих учнів
- Співавтор індивідуальної програми навчання
- Творець комфортних умов навчання
- Джерело знань, умінь, навичок та якостей

Дорослий учень

- ❖ Учасник спільної з викладачем навчальної діяльності
- ❖ Співавтор індивідуальної програми навчання
- ❖ Реалізатор індивідуальної програми навчання
- ❖ Учасник створення необхідних комфортних умов процесу навчання

Організаційно-діяльнісна модель навчання дорослих

Питання для роздумів

У чому, на вашу думку, полягають відмінності педагогічної та андрагогічної моделей навчання?

ОСНОВНІ ПРАВИЛА РОБОТИ З ГРУПОЮ ДОРΟΣЛИХ ЛЮДЕЙ НАЗИВАЮТЬ **АНДРАГОГІЧНОЮ** МОДЕЛЛЮ НАВЧАННЯ

СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ЯК СИСТЕМА СПОСОБІВ, ЩО
ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ В ПРОЦЕСІ ЇХНЬОГО НАВЧАННЯ З МЕТОЮ
ОСВОЄННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ПОВИННА НАДАТИ ВІДПОВІДІ НА ПИТАННЯ:

чи будуть учасники мати можливість
самостійного пошуку рішення та
можливість спілкування один з одним?

наскільки близькі процеси навчання до
реальної життєвої ситуації, поведінки
людини, де вона сама приймає рішення
та емоційно переживає результат?

які можуть виникнути стосунки у
процесі навчання і що зробити, щоб
вони були пов'язані з позитивними
емоціями?

чи будуть у процесі навчання
підтримуватися почуття власної гідності,
самоповага, опора на життєвий та
професійний досвід, партнерські
засади?

Організація андрагогічного процесу

*Особливості
дорослих у
процесі
навчання*

?

*Вимоги до організації процесу в
залежності від особливостей навчання
дорослих*

?

Соціально-педагогічні аспекти змісту освіти дорослих

освіта як джерело безперервного морального, духовного вдосконалення людини, її гармонійного розвитку;

освіта як засіб, що сприяє виконанню різних соціальних ролей;

освіта як можливість здобуття професії;

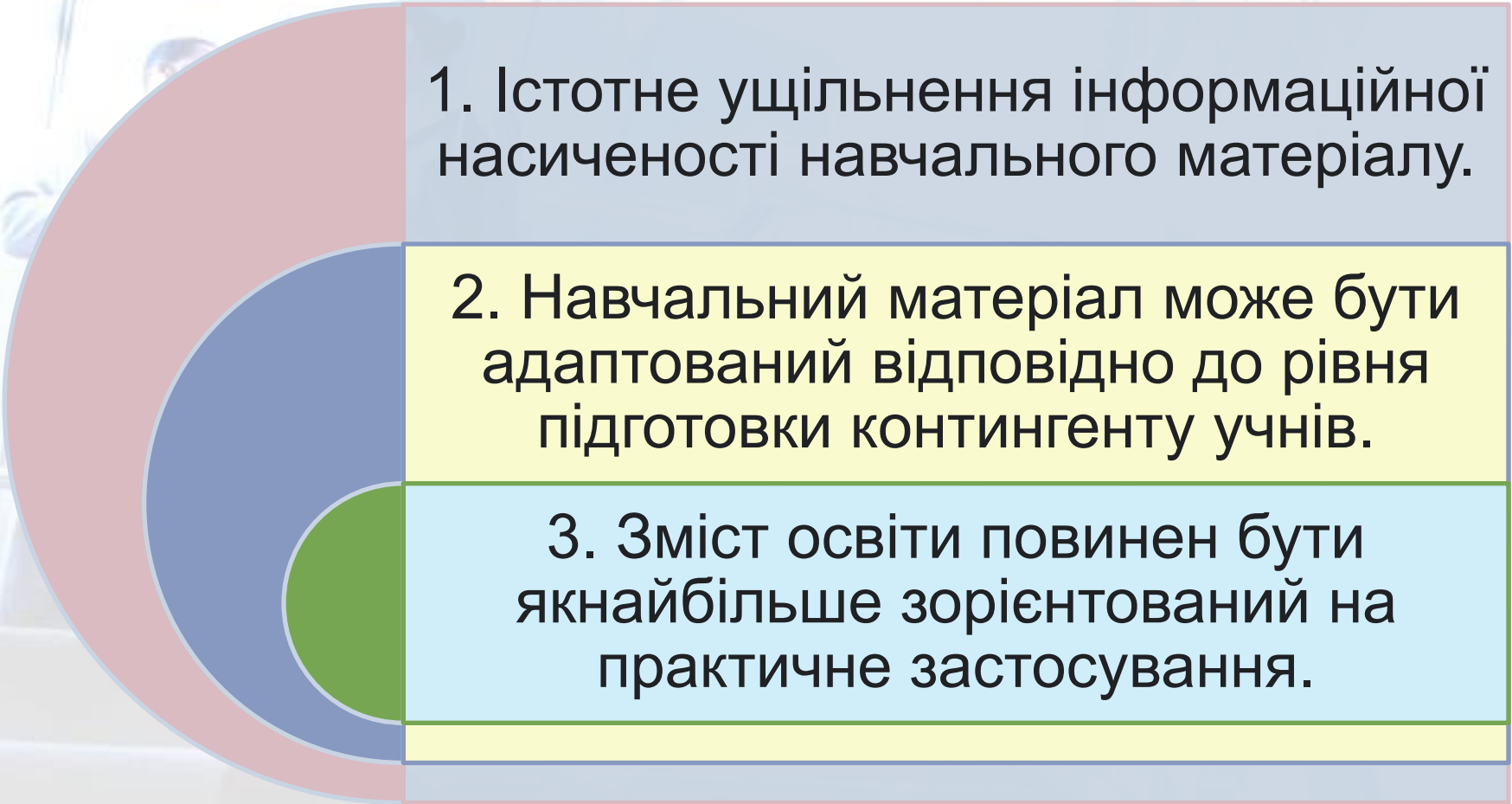
освіта як опора, яка допомагає в екстремальних ситуаціях;

освіта, яка дозволяє готувати фахівців в умовах нестабільності

Принципи формування змісту:

- гуманістичності;
- науковості;
- послідовності;
- історизму;
- систематичності;
- зв'язку з життям;
- доступності мобільності, динамічності та гнучкості;
- індивідуальності.

Зміст навчання вимагає переробки відповідно до конкретного контингенту учнів:

1. Істотне ущільнення інформаційної насиченості навчального матеріалу.

2. Навчальний матеріал може бути адаптований відповідно до рівня підготовки контингенту учнів.

3. Зміст освіти повинен бути якнайбільше зорієнтований на практичне застосування.

Схема представлення змісту освіти

актуалізація проблеми, що вивчається

конкретизація

проблематизація

практизація

рекомендація

Методи та форми організації навчання дорослих мають:

орієнтувати дорослого учня на активне засвоєння способів пізнавальної діяльності, забезпечувати можливості саморозкриття і самореалізації дорослого учня;

передбачати особистісну причетність всіх учасників процесу навчання, високу професійну готовність андрагога до гнучкої, тактичної взаємодії зі слухачами;

ставити андрагога в позицію партнера в процесі навчального дослідження;

формувати у дорослих учнів досвід самостійного пошуку нових знань, їх застосування у нових умовах;

сприяти максимальному засвоєнню інформації та самостійно сконструйованого нового досвіду, враховуючи психолого-фізіологічні особливості дорослих учнів;

сприяти організації навчально-ігрової моделюючої діяльності, комунікативно-діалогової діяльності, активного обміну думками, творчої дискусії.

Ефективність різних методів навчання

Виконання ролі того, хто навчає - 90%

Навчання через виконання - 75%

Дискусія - 50%

Демонстрація (презентація)
з аргументацією - 30%

Аудіо-відео - 20-30%

Читання -
10%

Лекція -
5%

Сучасна теорія навчання налічує більше 250 різних методів. Саме методи, орієнтовані на активність учнів, призводять до **формування** в них **компетенцій**

Найпоширеніші форми та методи навчання дорослих в межах технології, що ґрунтується на компетенціях

Завдання для самостійного читання
Обговорення в групах (в тому числі за участі групи фахівців)
«Коло знання»
Метод вирішення проблем
Семінар
Робота в команді (в парах або малих групах)
Вивчення конкретних випадків з практики (кейс-стаді)
Спостереження за трудовим процесом (демонстрація нового досвіду)
Експерсії на виробництво
Проекты, практичні завдання
Ігри та імітаційні завдання
«Навчальний журнал»
Навчання за допомогою комп'ютера